

Advies Fons Bruins inzake amateurtheater Zoetermeer

Opzet nieuw amateurtheater

In juli 2013 is een raadsvoorstel aangenomen voor de bouw van een nieuw amateurtheater. Met dit besluit werd een zaal beoogd van 450 m² met een podium van 12x12 meter en 200 stoelen. Daarnaast zou 800 m² aan opslag en werkruimten gegenereerd worden en 600 m² aan bestaande oefenruimte in het CKC. Aangezien de verschillende belanghebbenden-CKC, G&B en de andere amateurgezelschappen- onvoldoende tot elkaar kwamen, is Fons Bruins gevraagd met een frisse en rationele blik naar de situatie te kijken.

Advies

De basisvisie is om zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande vierkante meters voor het faciliteren van de speel-, oefen- en werkruimte voor de amateurgezelschappen van Zoetermeer. Dit heeft de grootste kans op een zo groot mogelijke synergie tussen verschillende vormen van kunst. Een tweede uitgangspunt is dat de faciliteiten voor de amateurgezelschappen bij voorkeur hun plek vinden in de binnenstad om zo de reuring in de stad verder te optimaliseren. Als gevolg blijkt een koppeling aan het Stadstheater enerzijds, en het CKC anderzijds, de meest vruchtbare en haalbare oplossing. De amateurgezelschappen kunnen hun voorstellingen opvoeren in de grote en kleine zaal van het Stadstheater en oefenen en ontwikkelen in het CKC. Deze koppeling is mede interessant aangezien de gemeente Zoetermeer hiermee een optimale inzet van haar middelen bewerkstelligt en het pand van het Kwadrant Theater eindelijk vrijspeelt.

Het Stadstheater als podium van de stad met professioneel en amateurtheater

Het Stadstheater is de schouwburg van Zoetermeer en het hart van het professionele kunstenveld in de stad. Het Stadstheater wil echter meer zijn. De nieuwe ambitie is om het podium van de stad te zijn en, naast haar professionele voorstellingen, ruimte te bieden aan allerlei vormen van kunst waaronder amateurkunst. Het Stadstheater heeft met het aantrekken van haar nieuwe directeur een nieuw élan naar Zoetermeer gehaald. Tineke Maas heeft, binnen haar functie als directeur van theater Cool Heerhugowaard, ruime kennis opgedaan in een gecombineerd programma van professionele- en amateurvoorstellingen. Dit leidde in Heerhugowaard tot synergie tussen professionals en amateurs, grotere publieksaantallen -zowel voor amateur- als professionele voorstellingen- en een stevige inbedding van het theater in de stad. Cool bood hierbij niet alleen een podium aan gezelschappen, maar gaf hun ook de ruimte om de voorstellingen op hun manier in te vullen en op de door hen gewenste dagen. Bovendien werden de voorstellingen gelijkwaardig opgenomen in alle marketinguitingen van het theater. Deze werkwijze wil Tineke Maas doorzetten in Zoetermeer.

Uit onderzoek blijkt dat alle gewenste voorstellingen van de huidige amateurgezelschappen op het gebied van toneel en musical qua beschikbaarheid van de zaal gespeeld kunnen worden in de grote en de kleine zaal van het Stadstheater. Dit houdt wel in dat de amateurgezelschappen die een groot podium nodig hebben, en als gevolg de grote zaal gaan bespelen, minder vaak hun voorstelling zullen opvoeren. Dit aangezien ze van een zaal van een kleine 200 naar meer dan 700 stoelen gaan.

Het CKC als ontwikkelplek voor amateurkunst

Het CKC wordt de plek voor de amateurgezelschappen om te ontwikkelen, oefenen en (eventueel) voor het spelen van hun kleinere voorstellingen in een intieme theatersfeer. Hiermee wordt grotendeels voldaan aan de wens van de gezelschappen om ook een eigen plek voor het amateurtheater te creëren. Het bestuur en directie van het CKC hebben aangegeven enthousiast te zijn over de richting van dit advies. Belangrijk blijft dat de vrijwilligers een cruciale rol krijgen in dit huis voor amateurkunst. Dit vraagt van bestuur, directie en medewerkers van het CKC een gewijzigde grondhouding ten aanzien van de inzet van vrijwilligers in de organisatie en flexibeler mogelijkheden -in organisatie, tijd en

geld- voor gebruik van het pand. Om dit te bereiken heeft het CKC reeds aangegeven de samenstelling van haar bestuur en directie nader te bezien, respectievelijk aan te passen aan de nieuw te ontstane situatie. En tevens eventueel een gebruikersoverleg in te stellen bestaande uit een afvaardiging van de verschillende soorten gebruikers van het CKC.

De mening van de amateurgezelschappen

De (kleinere) amateurgezelschappen die momenteel gebruik maken van het Stadstheater en het Kwadrant Theater zijn enthousiast over deze oplossing. Zij benadrukken daarbij dat het huidige kostenniveau gehandhaafd moet blijven, het Stadstheater dan **structureel** de speelplek van de amateurgezelschappen moet zijn en dat het CKC hun ontwikkelplek moet worden om zo ook meer co-producties te kunnen realiseren. Een goede centrale decorruimte in de nabijheid van de oefenruimten en opslag is daarbij cruciaal. Ook Storytellers, dat van oorsprong betrokken was bij het tot stand brengen van het amateurtheater, is enthousiast. Als semi-professionele organisatie zullen zij niet van alle faciliteiten op dezelfde wijze, en tegen dezelfde prijs, gebruik maken als de amateurgezelschappen. Echter, het is ook voor hen van belang dat er een gezond amateurveld aanwezig is in Zoetermeer.

Greg & Baud wil het liefst het Kwadrant Theater behouden waar de organisatie zijn huidige werkwijze kunnen voortzetten. Dit advies gaat uit van bespeling, oefenen en ontwikkelen in het Stadstheater en het CKC. Greg & Baud vreest vertrek van vrijwilligers wanneer dit advies wordt opgevolgd. Zij willen enerzijds de synergie tussen spelen, ontwikkelen en oefenen behouden en anderzijds een zeer flexibele werkhouding in stand houden. Gerard Zijlstra heeft echter eerder ook aangegeven mogelijk bereid te zijn in gesprek te gaan om te kijken hoe zij hun werkwijze in het Stadstheater en het CKC zo goed mogelijk zouden kunnen behouden. Een en ander hangt nauw samen met het krijgen van vertrouwen in de organisaties mede met betrekking tot de vrijheid die zij nodig hebben voor hun rol op het gebied van techniek, als begeleider en als talentontwikkelaar van de amateurspelers. Greg & Baud kan zich op dit moment niet vinden in het voorstel. Zij hebben te kennen gegeven niet verder te willen praten over de richting die ik adviseer met betrekking tot de toekomstige huisvesting van het amateurtheater in Zoetermeer. In het uiterste geval gaan ze dus geen gebruik maken van deze faciliteiten en geven aan dan zelf een andere plek te zoeken of zichzelf op te heffen. Dit zou uiteraard erg jammer zijn voor Greg & Baud en een minder grote mate van synergie betekenen tussen professioneel- en amateurtheater in Zoetermeer.

NB: Het amateurtoneel en -musical aanbod, waar het amateurtheater in ieder geval voor bestemd is, wordt nu voor 50% verzorgd door de (kleinere) amateurgezelschappen en voor 50% door producties vanuit Stichting Greg & Baud. Bij het verplaatsen van deze producties naar het Stadstheater zal 70% van de grote zaal producties door Stichting Greg & Baud worden gebracht en 10% van de kleine zaal producties. Greg en Baud zal in dit geval ongeveer de helft van hun huidige aantal voorstellingen spelen aangezien de grote zaal van het Stadstheater een grotere capaciteit heeft dan de zaal in het Kwadrant Theater.

Mijn advies aan de gemeente Zoetermeer is om niet alleen de huidige gezelschappen op het gebied van amateurtoneel en -musical te faciliteren maar ook nieuwe amateurgezelschappen, dansgezelschappen, koren en circusuitvoeringen.

Verbouw/nieuwbouw

De Grote zaal van het Stadstheater is 80 speeldagen beschikbaar voor de amateurgezelschappen en de kleine zaal 120 dagen. Het Stadstheater beschikt over de juiste faciliteiten om de speelbehoefte van de amateurgezelschappen te bedienen. Om deze gezelschappen optimaal te faciliteren, is het theater bereid om zijn huidige werkwijze aan te passen aan de nieuwe situatie.

Het CKC moet geschikt worden gemaakt voor de overige benodigde faciliteiten voor de amateurgezelschappen: oefenruimten, werkruimten en (flexibele) opslag. Momenteel wordt rekening gehouden met het verbouwen van zes ruimten in het CKC tot oefenruimten voor de

gezelschappen. Deze oefenfaciliteiten voldoen aan het programma van eisen van de amateurgezelschappen en zullen vooral door Greg & Baud worden gebruikt. Enkele gezelschappen willen hun (goedkopere) oefenruimte op andere locaties blijven gebruiken. Aanvullend zal in het CKC, conform het raadsvoorstel van juli 2013, in principe 200 m2 aan werkruimte en 600 m2 aan opslag worden gerealiseerd. Momenteel wordt uitgegaan van nieuw te realiseren vierkante meters. Delen van de opslag kunnen mogelijk gerealiseerd worden in de parkeergarage van het CKC. Hierover komt begin maart uitsluitsel. Daarnaast bestaat de mogelijkheid opslagruimte te huren via de commerciële markt, de gemeente heeft geen panden beschikbaar voor deze opslagruimte. Het lijkt noodzakelijk eventueel aanvullende langdurige opslag elders te vinden. Deze opslag wordt vooral gebruikt door Greg & Baud die deze spullen veelal ook verhuurt. Het lijkt daarom logisch dat deze kosten niet door de gemeente worden gedragen.

Exploitatie

Dit advies vertaalt zich in onderstaande exploitatie.

Kosten	in raadsbesluit	huidig voorstel	
<i>Kapitaallasten / huur</i>			
Kapitaallasten zaal / opslagruimte / werkruimten	€ 156.000,00		
Kapitaallasten opslagruimte / werkruimten		€ 76.000,00	
Kapitaallasten verbouw oefenruimten	€ 27.000,00	€ 27.000,00	
Huurlasten oefenruimten, bestaand gebouw	€ 68.000,00	€ 68.000,00	
<i>Exploitatiekosten</i>			
Onderhoudskosten zaal / opslagruimte / werkruimten	€ 56.250,00		
Onderhoudskosten opslagruimte / werkruimten		€ 32.500,00	
Exploitatiekosten zaal / opslagruimte / werkruimten	€ 70.000,00		
Exploitatiekosten opslagruimte / werkruimten		€ 39.000,00	
Exploitatiekosten oefenruimten CKC	€ 51.000,00	€ 51.000,00	*1
Compensatie Stadstheater gederfde opbrengsten Kl. en Gr. Zaal	€ 0,00	€ 40.000,00	*2
Totaal kosten	€ 428.250,00	€ 333.500,00	

Dekking	in raadsbesluit	huidig voorstel	
Verhuur zalen	€ 36.575,00	€ 0,00	*3
Netto-barinkomsten zalen / oefenruimten	€ 20.000,00	€ 4.500,00	*4
Inkomsten kaarten extra partner bv CineUtopia	€ 10.000,00	€ 0,00	
Verhuur oefenruimten	€ 28.250,00	€ 23.000,00	*5
<i>Rente reserve algemeen dekkingsmiddel</i>	€ 248.000,00	€ 248.000,00	
Totaal dekking	€ 342.825,00	€ 275.500,00	

Resultaat	-€ 85.425,00	-€ 58.000,00
Kosten extra openingstijden oefenruimten / werkruimten	?	€ 40.000,00

Resultaat ? **-€ 98.000,00**

Toelichting bij begroting

Ad 1. Over deze kosten (en de huurkosten van de oefenruimten) zijn reeds afspraken gemaakt met het CKC op basis van het raadsvoorstel van juli 2013.

Ad 2. Het Stadstheater wordt gecompenseerd voor het aanbieden van de grote en kleine zaal tegen een lager tarief. Uit de cijfers blijkt dat de gezelschappen voor een kleine 50 speeldagen de grote zaal nodig hebben en voor 30 speeldagen de kleine zaal. Het huidige beeld is om de grote zaal aan de gezelschappen te verhuren voor € 500 en de kleine zaal voor de eerder afgesproken € 175. Met het Stadstheater is besproken hen hier voor een bedrag van € 40.000 voor te compenseren en dit na een jaar te evalueren. Dit is aldus € 25.000 bovenop de huidige compensatie van € 15.000. Dit is lager dan de werkelijke kosten die het Stadstheater kwijt is. Reden hiervoor is dat het Stadstheater in deze situatie extra inkomsten krijgt uit zaalhuur, horeca en bespreekgeld.

Ad 3. en ad 4. De inkomsten van de zaalhuur en de bar gaan naar het Stadstheater. Deze inkomsten zijn meegenomen in de afspraken met het Stadstheater (ad 1). De inkomsten van de huur van de oefenruimten, en de daaraan gerelateerde barinkomsten, worden in mindering gebracht op de kosten voor de huur en beheer van de oefenruimten.

Ad 5. De inkomsten uit de verhuur van de oefenruimten blijken iets lager dan eerder ingeschat.

Op basis van deze exploitatie kunnen vaste afspraken gemaakt worden met het Stadstheater en het CKC. In deze exploitatie zitten als gevolg geen onzekere elementen, in tegenstelling tot het eerdere raadsvoorstel en "mogelijke alternatieve varianten" (zie kopje onder), die -op één na- tot een groter negatief resultaat leiden.

Overigens wordt nog onderzocht door de afdeling vastgoed of de opslagruimte in de parkeerkelder van het CKC kan worden gerealiseerd. Dit leidt waarschijnlijk tot lagere kapitaallasten.

Met dit voorstel kan het Kwadrant Theater eindelijk in 2017 vrijgespeeld worden. Hiermee wordt op jaarbasis zo'n € 200.000 aan exploitatie- en € 300.000 aan rentelasten bespaard. De horizontale (voor één organisatie) en verticale inzet (voor meerdere organisaties) van vrijwilligers in het CKC moet vanaf 2017 worden toegepast zodat besparingen op de personele kosten kunnen worden gerealiseerd. Hiervoor kan ook gekeken worden naar de inzet van de Participatiewet bij het CKC/ Stadstheater.

In het raadsvoorstel werden twee kosten benoemd die nog uitgezocht moesten worden; de grondkosten en de kosten voor de extra openingstijden. De kosten en inkomsten van de grondaankoop/huur lopen tegen elkaar weg. De boven beschreven 'kosten extra openingstijden' zijn gebaseerd op de verwachte behoefte aan extra openingstijden bij de amateurgezelschappen voor gebruik van het CKC. Dit gaat om 5 weken extra open in de vakanties gedurende 3,5 dag (doordeweeks en in het weekend). Hiermee wordt grotendeels aan de wensen van de gezelschappen voldaan.

Bovenstaande begroting is exclusief de kosten voor een mogelijke verbouwing van ruimten in het CKC om te compenseren voor het in gebruik nemen van bestaande kantooruimte ten behoeve van de oefenruimten voor de gezelschappen. De wens van het CKC is om te komen tot een gezamenlijke kantoortuin. Dit dient nader ruimtelijk onderzocht te worden en zal waarschijnlijk maximaal een aanvullende investering van € 500.000 inclusief inrichtingskosten betekenen, resulterend in jaarlijkse kapitaallasten van € 30.000.

De volgende mogelijke kosten zijn niet in het exploitatieoverzicht opgenomen:

- eventuele verhuis- en inrichtingskosten en tijdelijk derving inkomsten CKC tijdens verbouwing (heen en terug) naar Kwadranttheater
- mogelijke verhuis- en inrichtingskosten G&B naar CKC
- begeleiding veranderproces: persoon in overleg met gemeente voor uitwerking en implementatie definitief advies (externe als voorzitter)
- financiële buffer voor eventuele tegenvallers

Mogelijke alternatieve varianten

Aanbouwvariant

De aanbouwvariant is de enige variant in het centrum van Zoetermeer waar Greg & Baud zich achter wil scharen. Deze variant leidt echter tot overcapaciteit van de zalen in Zoetermeer. Dit aangezien de huidige zalen ondercapaciteit hebben. Gezien de veranderde samenleving is de verwachting dat deze ondercapaciteit structureel is. Bovendien is de aanbouwvariant alleen financieel haalbaar (tekort van € 100.000) wanneer Greg & Baud het beheer van deze ruimte op zich zou nemen. Het functioneren met twee beheerders in één gebouw is echter geen wenselijke situatie. Bovendien leidt deze situatie alleen tot synergie tussen de amateurgezelschappen zelf en in beperkte mate tussen het CKC en de amateurgezelschappen. Het leidt niet tot synergie tussen de gezelschappen en het Stadstheater en daarmee ook niet tot synergie tussen professioneel en amateurtheater. Het grootste deel van de overige amateurgezelschappen opteert bovendien bij voorkeur voor een optie waarbij Greg & Baud niet de beheerder is.

Schilvariant

De schilvariant leidt tot tot dezelfde overcapaciteit als de aanbouwvariant en biedt geen oplossing voor de ondercapaciteit van het Stadstheater. Het leidt wel tot synergie tussen de amateurgezelschappen en het CKC maar niet tot synergie tussen professioneel- en amateurtheater. Deze variant is duurder dan de aanbouwvariant of de variant van dit voorstel. Ook deze variant valt bovendien niet in goede aarde bij Greg & Baud. Daarnaast blijven de amateurgezelschappen die nu gebruik maken van het Stadstheater, of hier eerder gebruik van maakten, hier bij voorkeur gebruik van maken.

Andere locatie

Uit onderzoek blijkt dat er nog één andere mogelijke locatie buiten het CKC en het Stadstheater is om de faciliteiten voor de amateurgezelschappen te realiseren: de Bazille. De investeringskosten om deze locatie geschikt te maken voor de 1800 m2 aan benodigde faciliteiten zijn even hoog als de kosten voor het eventueel realiseren van een nieuwe zaal, oefenruimten, werkruimten en opslag in en bij het CKC. Deze optie leidt niet tot synergie tussen verschillende soorten beoefenaars van kunst of tot bruis in de binnenstad en niet tot het vinden van een oplossing voor de huidige ondercapaciteit van het Stadstheater en het CKC. Dit is wel een oplossing waar Greg & Baud achter kan staan. Echter opteert, zoals eerder aangegeven, het grootste deel van de overige amateurgezelschappen bij voorkeur voor een optie waarbij Greg & Baud niet de beheerder is.

Achtergrond

Bovenstaand advies is op dit moment mede mogelijk aangezien het Stadstheater een radicaal andere grondhouding heeft aangenomen ten opzichte van het faciliteren van amateurgezelschappen. Waar het Stadstheater eerder van de amateurgezelschappen af wilde, mede in tijden dat de zaalbespeling hoger was, wil het theater nu juist graag met hen samenwerken.

In het raadsvoorstel van juli 2013 is verder al melding gemaakt dat het opvangen van de benodigde speelruimte grotendeels op te lossen is binnen de huidige capaciteit van de kleine zalen van het CKC en het Stadstheater. Daarbij werd gemeld dat de capaciteit in beschikbare dagen echter niet toereikend was. Dit is met de gewijzigde grondhouding van het Stadstheater veranderd, aangezien zij juist grote moeite willen doen om de amateurgezelschappen te bedienen op de door hen gewenste dagen. Daarnaast was in het raadsvoorstel aangegeven dat de zalen van het CKC en het Stadstheater (kleine zaal) in vloeroppervlak te weinig ruimte was om te voorzien in de behoefte aan een groot vloeroppervlak voor de grote producties. Het Stadstheater is nu bereid ook de grote zaal ter beschikking te stellen van de amateurgezelschappen.

Het proces

Ondergetekende heeft (meerdere) gesprekken gevoerd met Stichting Greg & Baud, bestuur en directie van het CKC, directie van het Stadstheater, Rob Eichholtz (vertegenwoordiger amateurgezelschappen Stadstheater), Sebastiaan Smits (Storytellers), diverse kleinere amateurgezelschappen, de wethouder Cultuur en medewerkers van de afdelingen samenleving, financiën, grondzaken en vastgoedbeheer. Daarnaast heb ik de locaties Stadstheater, CKC en Kwadrant Theater bezocht.

Daarna zijn de mogelijkheden onderzocht en besproken met alle voornoemde partijen en de financiële consequenties doorgerekend. De uitslag is getoetst binnen de diverse afdelingen. Het voorliggende advies is besproken met de betrokken partijen en gaat nu het ambtelijke/bestuurlijke circuit in. Ten behoeve van een succesvolle implementatie zou het verstandig zijn, stevig in te zetten op procesbegeleiding bij het ten uitvoer brengen van dit advies.

Tot slot

Indien ook de Stadstheater/ CKC-optie financieel niet haalbaar is, zal de gemeente zich moeten beraden of er meer financiële middelen kunnen worden vrijgemaakt om de faciliteiten voor de amateurgezelschappen van Zoetermeer mogelijk te maken. De ideale situatie lijkt evenwel om de combinatie met het Stadstheater, het CKC en de amateurgezelschappen sowieso tot stand te brengen. Hiermee ontstaat maximale synergie en maximaal gebruik van de huidige vierkante meters aan zaalcapaciteit in Zoetermeer. Het probleem van tijdelijk gebruik van het pand aan de Franklinstraat ten behoeve van Greg & Baud en een deel van de amateurgezelschappen is daarmee dan eindelijk definitief opgelost.

26 februari 2015

Fons Bruins

Bruins Theatermanagement